

تبیین میزان تأثیرپذیری توسعه بنیاد کارآفرینی از شاخص‌های کلیدی عملکرد صنعت بیمه در کشورهای صادرکننده سوخت جهان

اسما سعادتمند^۱، ابراهیم نگهداری^۲، محمد محبی^۳

۱. گروه اقتصاد، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران

۲. گروه اقتصاد، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

۳. دانشیار، گروه اقتصاد و حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: iau.ir@2559336911

چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی و تحلیل عوامل کلیدی نهادی، مالی، انسانی و فناورانه اثرگذار بر توسعه کارآفرینی در کشورهای صادرکننده سوخت و تبیین نقش شاخص‌های کلیدی عملکرد صنعت بیمه در این فرآیند انجام شد. مطالعه حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی و کمی است. داده‌های پانلی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ از کشورهای صادرکننده سوخت گردآوری و با روش اقتصادسنجی تخمین گشتاورهای تعمیم‌یافته (GMM) در نرم‌افزار EViews ۱۳ تحلیل شدند. متغیرهای مدل شامل سرمایه انسانی، توسعه مالی، حقوق مالکیت، فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)، ضریب نفوذ بیمه، هزینه‌های تحقیق و توسعه (R&D) و شاخص‌های فضای کسب‌وکار بود. نتایج برآورد GMM نشان داد تمامی متغیرهای بررسی‌شده اثر مثبت و معناداری بر توسعه کارآفرینی دارند. ضریب پویایی متغیر وابسته $(L1.EE=0.435)$ پایداری فعالیت‌های کارآفرینانه را تأیید می‌کند. ضریب نفوذ بیمه (۰.۲۷۵) نشان داد بیمه با کاهش ریسک سرمایه‌گذاری فعالیت‌های کارآفرینی را تقویت می‌کند. حقوق مالکیت (۰.۱۹۸) و فضای کسب‌وکار (۰.۱۶۴) امنیت نهادی و سهولت فعالیت اقتصادی را ارتقا می‌دهند. سرمایه انسانی (۰.۳۱۶)، توسعه مالی (۰.۲۵۴) و هزینه‌های R&D (۰.۲۸۹) بیشترین نقش را در تحریک نوآوری و توانمندسازی نیروی کار ایفا کردند. توسعه کارآفرینی در کشورهای صادرکننده سوخت نیازمند سیاست‌گذاری جامع در بهبود سرمایه انسانی، ارتقای زیرساخت‌های مالی و فناورانه، تقویت حقوق مالکیت و گسترش پوشش بیمه‌ای است. این ترکیب می‌تواند ریسک‌های فعالیت‌های نوآورانه را کاهش داده و تنوع اقتصادی پایدار ایجاد کند.

کلیدواژه‌گان: شاخص‌های عملکرد صنعت بیمه؛ اکوسیستم کارآفرینی؛ کشورهای صادرکننده سوخت؛ GMM؛ توسعه مالی؛ فناوری اطلاعات و ارتباطات

تاریخ ارسال: ۷ تیر ۱۴۰۴

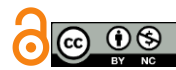
تاریخ بازنگری: ۱ مهر ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۷ مهر ۱۴۰۴

تاریخ چاپ: ۱ خرداد ۱۴۰۵

How to cite: Saadatmand, A., Negahdari, E., & Mohebi, M. (2026). Explaining the Effectiveness of Entrepreneurship Development as a Key Indicator of Insurance Industry Performance in Fuel Exporting Countries. *Training, Education, and Sustainable Development*, 4(1), 1-13.

© 2026 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Explaining the Effectiveness of Entrepreneurship Development as a Key Indicator of Insurance Industry Performance in Fuel Exporting Countries

Asma Saadatmand ¹, Ebrahim Negahdari ^{2*}, Mohammad Mohebi ³

1. Department of Economics, Qe.C., Islamic Azad University, Qeshm, Iran

2. Department of Economics, Ba.C., Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran

3. Associate professor, department of economic and accounting, faculty of management and economic, university of hormozgsn, Bandar abbas, iran

*Corresponding Author's Email: 2559336911@iau.ir

Abstract

Explaining the Effectiveness of Entrepreneurship Development as a Key Indicator of Insurance Industry Performance in Fuel Exporting Countries This study aimed to identify and analyze the key institutional, financial, human, and technological factors influencing entrepreneurship development in fuel-exporting countries and to clarify the role of insurance industry performance indicators in this process. A descriptive–analytical and quantitative research design was applied. Panel data from 2010 to 2020 across fuel-exporting countries were analyzed using the generalized method of moments (GMM) with EViews 13 software. The model incorporated human capital, financial development, property rights, information and communication technology (ICT), insurance penetration rate, research and development (R&D) expenditure, and business environment indicators. The GMM estimation revealed that all examined variables positively and significantly impact entrepreneurship development. The lagged dependent variable ($L1.EE=0.435$) indicated persistence in entrepreneurial activity. Insurance penetration (0.275) reduces investment risk and enhances entrepreneurship. Property rights (0.198) and business environment (0.164) improve institutional security and ease of doing business. Human capital (0.316), financial development (0.254), and R&D expenditure (0.289) played the most substantial roles in fostering innovation and workforce empowerment. Entrepreneurship development in fuel-exporting countries requires comprehensive policies aimed at strengthening human capital, improving financial and technological infrastructure, securing property rights, and expanding insurance coverage. Such an integrated approach can mitigate entrepreneurial risk and foster sustainable economic diversification.

Keywords: *Insurance industry performance indicators; entrepreneurial ecosystem; fuel-exporting countries; GMM; financial development; information and communication technology*

Submit Date: 28 June 2025

Revise Date: 23 September 2025

Accept Date: 29 September 2025

Publish Date: 22 May 2026

کارآفرینی به عنوان موتور محرک توسعه اقتصادی و اجتماعی در جهان امروز نقشی بنیادین ایفا می کند و یکی از عوامل اصلی در ایجاد تنوع اقتصادی، افزایش اشتغال و ارتقای نوآوری به شمار می رود (Ahmadpour, 2018; Feyzbakhsh & Yari, 2019). کشورهای صادرکننده سوخت که اقتصاد آن ها وابستگی بالایی به منابع طبیعی دارد، بیش از هر زمان دیگری به توسعه اکوسیستم های کارآفرینانه نیاز دارند تا بتوانند از چرخه آسیب پذیری ناشی از نوسانات بازار انرژی رهایی یابند و به سمت رشد پایدار حرکت کنند (Wang & Zhang, 2020). در این مسیر، ایجاد بسترهای نهادی و مالی پایدار و نیز ارتقای فرهنگ نوآوری اهمیت ویژه ای دارد (Davari et al., 2018; Ghanbari Rahim et al., 2018).

اکوسیستم کارآفرینی مجموعه ای از عوامل به هم پیوسته شامل سیاست های حمایتی، سرمایه انسانی، شبکه های اجتماعی، منابع مالی و بسترهای فناورانه است که با تعامل سازنده خود، ایجاد و رشد کسب و کارهای نوین را تسهیل می کند (Manimala et al., 2019; Spigel & Harrison, 2017). مطالعات نشان می دهند که توانمندسازی کارآفرینان نه تنها به مهارت های فردی و دسترسی به دانش وابسته است، بلکه به کیفیت محیط نهادی و حمایت ساختارهای اقتصادی بستگی دارد (Amirian, 2019; Bahadori, 2019). در این میان، صنعت بیمه به عنوان یکی از ستون های کلیدی زیرساخت مالی می تواند نقشی مؤثر در کاهش ریسک های کارآفرینانه و ایجاد امنیت اقتصادی برای نوآوران ایفا کند (Klein & Wang, 2020; Swiss, 2020).

بیمه با انتقال ریسک و ایجاد ثبات در محیط های اقتصادی، فضای اعتماد را برای سرمایه گذاران و کارآفرینان فراهم می کند و باعث تسهیل تصمیم گیری در ایجاد کسب و کارهای جدید می شود (European, 2018; Schwarcz, 2019). این نقش به ویژه در کشورهایی که با نوسانات شدید اقتصادی مواجه اند، حیاتی است (Gomez & Batista, 2020; Najgomeer, 2021). گسترش ضریب نفوذ بیمه و طراحی محصولات متناسب با نیازهای نوآوران می تواند هزینه های پیش بینی نشده را کاهش داده و تاب آوری کارآفرینان در برابر شوک های اقتصادی را افزایش دهد (Ahmadi & Razavi, 2020; Fathi & Norouzi, 2017). از سوی دیگر، نوآوری های فناورانه در حوزه بیمه مانند ایشورتک، فرصت های تازه ای برای بهبود خدمات و پشتیبانی از کارآفرینان فراهم آورده است (Choudary et al., 2018; Karimi & Hosseini, 2019).

در سطح جهانی، بانک جهانی با ارائه شاخص هایی برای ارزیابی سهولت کسب و کار و مقررات، اهمیت فضای نهادی مناسب برای رشد کارآفرینی را بارها تأیید کرده است (World, 2021). پیچیدگی های مقرراتی و بوروکراتیک از مهم ترین موانع ورود به بازار و پایداری کسب و کارهای نوپا به شمار می رود، و اصلاح این موانع می تواند همراه با توسعه پوشش بیمه ای و زیرساخت های مالی، رشد اکوسیستم کارآفرینی را شتاب دهد (Asian Development, 2023; Gomez & Batista, 2020). همچنین تحقیقات جدید نشان می دهد که دارا بودن حقوق مالکیت قوی می تواند امنیت روانی و اقتصادی برای سرمایه گذاران و کارآفرینان ایجاد کند (Gonzalez & Lutz, 2019).

عامل مهم دیگر، سرمایه انسانی است که از طریق آموزش های هدفمند و ایجاد مهارت های تخصصی در نیروی کار، ظرفیت نوآوری را افزایش می دهد (Ahmadian, 2017; Amirian, 2019). دانشگاه ها و مراکز علمی با گسترش آموزش های کارآفرینی و پیوند با صنعت بیمه می توانند نقش مؤثری در تربیت کارآفرینان مقاوم و آینده نگر داشته باشند (Koushki Jahromi & Boodlahi, 2020; Shahabi, 2018). از سوی دیگر، توسعه مالی به عنوان یک محرک بنیادین، امکان تأمین منابع برای فعالیت های نوآوران را فراهم کرده و از طریق نظام بانکی و سرمایه گذاری های خطرپذیر، مسیر رشد کارآفرینی را هموار می کند (Choi & Lee, 2023; Kauffman, 2017).

فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) نیز در دهه های اخیر، زیرساخت جدیدی برای کسب و کارهای نوین به ویژه در صنایع بیمه و مالی فراهم کرده است (Markit, 2021; Zhang, 2020). دیجیتالی شدن خدمات بیمه ای و به کارگیری داده های کلان، تحلیل های پیش بینی و هوش مصنوعی توانسته اند هزینه های عملیاتی را کاهش دهند و شفافیت را افزایش دهند (Choudary et al., 2018; Karimi & Hosseini, 2018).

(2019). این تحولات دیجیتال با فراهم کردن ابزارهای نوین مدیریت ریسک، مسیر تازه‌ای برای رشد کارآفرینی در کشورهای وابسته به صادرات منابع فراهم کرده است (Swiss, 2020).

با این حال، چالش‌های ساختاری همچون ضعف در سیاست‌گذاری‌های هماهنگ و فقدان ارتباط مؤثر میان نهادهای دولتی، دانشگاه‌ها و بخش خصوصی همچنان مانعی در مسیر توسعه اکوسیستم‌های کارآفرینانه محسوب می‌شوند (Davari et al., 2018; Mahmoudreza et al., 2018). همچنین نیاز به بازطراحی محصولات بیمه‌ای متناسب با نیازهای خاص استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای فناورانه احساس می‌شود (Fathi & Norouzi, 2017; Karimi & Hosseini, 2019).

با توجه به جایگاه راهبردی کشورهای صادرکننده سوخت و اهمیت گذار از اقتصاد تک‌محصولی به اقتصاد دانش‌بنیان، مطالعه عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی و نقش صنعت بیمه در این فرایند، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است (Ahmadpour, 2018; Wang & Zhang, 2020). این پژوهش در پی آن است که با تمرکز بر شاخص‌های کلیدی عملکرد صنعت بیمه و تحلیل داده‌های اقتصادسنجی، تصویری جامع از چگونگی تأثیر عوامل نهادی، مالی، فناورانه و انسانی بر تقویت اکوسیستم کارآفرینی در این کشورها ارائه دهد. چنین شناختی می‌تواند مبنایی برای سیاست‌گذاری‌های کارآمد، بهینه‌سازی ابزارهای بیمه‌ای و ارتقای تاب‌آوری اقتصادی در برابر نوسانات بازار جهانی انرژی باشد. این پژوهش با هدف شناسایی و تحلیل عوامل کلیدی نهادی، مالی، انسانی و فناورانه اثرگذار بر توسعه کارآفرینی در کشورهای صادرکننده سوخت و تبیین نقش شاخص‌های کلیدی عملکرد صنعت بیمه در این فرآیند انجام شد.

روش‌شناسی

این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی است که به بررسی و تحلیل تأثیر عوامل مختلف بر کارآفرینی در کشورهای صادرکننده سوخت می‌پردازد. طراحی تحقیق به صورت کمی و با استفاده از داده‌های پانلی انجام می‌شود که شامل داده‌های چند دوره‌ای از چند کشور است. این نوع طراحی امکان تحلیل روابط بین متغیرها را در طول زمان فراهم می‌آورد و به محقق این امکان را می‌دهد که تأثیرات متغیرهای مختلف را به‌طور همزمان مورد بررسی قرار دهد. برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، از روش‌های آماری و اقتصادسنجی مختلف استفاده می‌شود. قلمرو مکانی، کشورهای صادرکننده سوخت در تمام قاره‌های جهان می‌باشند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده ابتدا آمار توصیفی مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از آن مطابق فرضیات در نظر گرفته شده، میزان رابطه متغیرهای مشخص شده سنجیده شده است. در بخش دوم تجزیه و تحلیل داده‌های پانل با استفاده از نرم افزار Eviews نسخه ۱۳ انجام گرفت است.

یافته‌ها

در بررسی داده‌های کشورها، مشاهده شد که سطح سرمایه انسانی در میان کشورهای صادرکننده سوخت بسیار متنوع است؛ برخی از کشورها مانند کانادا، نروژ و استرالیا دارای شاخص سرمایه انسانی بالا هستند و به‌واسطه آموزش پیشرفته و نیروی کار ماهر توانسته‌اند محیط مناسبی برای نوآوری و کارآفرینی فراهم کنند، در حالی که کشورهایی مانند نیجریه، ونزوئلا و اکوادور در این شاخص ضعیف‌تر بوده و از نیروی انسانی کمتر توانمند برخوردارند. همچنین ضریب نفوذ بیمه در کشورهای توسعه‌یافته مانند کانادا، نروژ و استرالیا بسیار بالا است و این موضوع نشان‌دهنده نقش پررنگ بیمه در کاهش ریسک‌های اقتصادی و تقویت فعالیت‌های نوآورانه است، در حالی که کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین مانند نیجریه و ونزوئلا ضریب نفوذ بیمه بسیار پایینی دارند. علاوه بر این، شاخص‌های تحقیق و توسعه و فناوری اطلاعات در کشورهای پیشرفته سطح بالاتری را نشان می‌دهد که بیانگر تمرکز بیشتر این کشورها بر نوآوری و دیجیتالی‌سازی فرایندهای اقتصادی است، در حالی که برخی کشورهای در حال توسعه همچنان از این نظر عقب‌مانده‌اند و زیرساخت‌های فناورانه و پژوهشی محدودی دارند.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای کلیدی در کشورهای مختلف

کشور	HC	IPR	D&R	IPR	FD	DB	ICT
روسیه	۰.۶۲	۱.۴٪	۱.۰٪	۴۸.۹	۰.۶۵	۲۸	۶.۵
عربستان	۰.۶۸	۲.۱٪	۱.۲٪	۵۵.۷	۰.۷۲	۶۲	۶.۸
امارات	۰.۷۰	۳.۷٪	۱.۵٪	۶۲.۳	۰.۸۱	۱۶	۷.۵
ونزوئلا	۰.۴۹	۰.۸٪	۰.۴٪	۲۵.۳	۰.۳۸	۱۸۸	۴.۲
نیجریه	۰.۴۷	۰.۶٪	۰.۳٪	۳۲.۵	۰.۴۵	۱۳۱	۴.۵
قطر	۰.۷۲	۲.۵٪	۲.۰٪	۶۵.۷	۰.۸۵	۷۷	۷.۳
الجزایر	۰.۵۲	۱.۱٪	۰.۵٪	۴۲.۶	۰.۵۵	۱۵۷	۵.۳
ایران	۰.۵۶	۱.۶٪	۰.۸٪	۴۰.۲	۰.۵۸	۱۲۷	۵.۷
هند	۰.۵۵	۳.۸٪	۰.۷٪	۵۲.۱	۰.۶۲	۶۳	۵.۹
کویت	۰.۶۷	۱.۹٪	۰.۹٪	۵۸.۴	۰.۷۵	۸۳	۶.۹
عمان	۰.۶۱	۱.۳٪	۰.۶٪	۵۳.۲	۰.۶۸	۷۱	۶.۱
آذربایجان	۰.۵۳	۰.۹٪	۰.۴٪	۴۴.۷	۰.۵۲	۱۳۷	۵.۴
قزاقستان	۰.۵۵	۱.۲٪	۰.۵٪	۴۸.۳	۰.۶۱	۹۵	۵.۸
اکوادور	۰.۴۸	۰.۷٪	۰.۳٪	۳۸.۵	۰.۴۷	۱۲۹	۴.۸
کانادا	۰.۸۱	۶.۵٪	۱.۷٪	۸۸.۶	۰.۹۰	۲۳	۸.۴
نروژ	۰.۷۹	۵.۴٪	۲.۰٪	۹۱.۲	۰.۹۳	۹	۸.۶
استرالیا	۰.۷۵	۵.۸٪	۱.۸٪	۸۷.۹	۰.۸۹	۱۴	۸.۳
ترینیداد	۰.۵۶	۱.۵٪	۰.۴٪	۵۲.۸	۰.۶۳	۱۰۵	۵.۶
گابن	۰.۵۲	۰.۸٪	۰.۳٪	۴۱.۳	۰.۵۱	۱۷۳	۵.۱

بر اساس داده‌های کلان به‌دست‌آمده، میانگین سرمایه‌انسانی در کل نمونه نسبتاً مطلوب و در حدود ۰.۶۱ است، اما اختلاف بین بیشینه و کمینه نشان‌دهنده شکاف توسعه‌یافتگی در این شاخص است. ضریب نفوذ بیمه به‌طور متوسط ۲.۳ درصد برآورد شد و باز هم تفاوت شدید میان کشورهای دارای سیستم بیمه‌ای پیشرفته و کشورهایی با ساختار مالی ضعیف مشهود است. در شاخص تحقیق و توسعه میانگین ۰.۰۹ درصد گزارش شده که برای اقتصادهای در حال گذار سطح متوسطی محسوب می‌شود و نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری در نوآوری هنوز به بلوغ کامل نرسیده است. توسعه مالی با میانگین ۰.۶۷ وضعیت نسبتاً قابل‌قبولی دارد اما پراکندگی زیاد در کشورهایی که نظام مالی ناکارآمد دارند دیده می‌شود. از سوی دیگر، شاخص سهولت کسب‌وکار در برخی کشورها مانند نروژ بسیار مطلوب و در حد ۹ بوده، اما در کشورهایی مانند ونزوئلا با رتبه ۱۸۸ نشان‌دهنده پیچیدگی و بوروکراسی گسترده است. در زمینه فناوری اطلاعات نیز میانگین ۰.۶۲ نشان می‌دهد پیشرفت قابل توجهی حاصل شده اما همچنان تفاوت قابل توجهی بین کشورهای پیشرو و کشورهای با دسترسی محدود به فناوری وجود دارد.

جدول ۲. شاخص‌های کلیدی و مقایسه‌ای

شاخص	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	کشور برتر	کشور ضعیف‌ترین
سرمایه انسانی (HC)	۰.۶۱	۰.۱۱	۰.۴۷ (نیجریه)	۰.۹۳ (نروژ)	نروژ (۰.۹۳)	نیجریه (۰.۴۷)
ضریب نفوذ بیمه (IPR)	۲.۳٪	۱.۹٪	۰.۶٪ (نیجریه)	۶.۵٪ (کانادا)	کانادا (۶.۵٪)	نیجریه (۰.۶٪)
تحقیق و توسعه (D&R)	۰.۰۹٪	۰.۰۶٪	۰.۰۳٪	۲.۰٪ (قطر/نروژ)	قطر و نروژ (۲.۰٪)	نیجریه/اکوادور (۰.۰۳٪)
توسعه مالی (FD)	۰.۶۷	۰.۱۶	۰.۳۸ (ونزوئلا)	۰.۹۳ (نروژ)	نروژ (۰.۹۳)	ونزوئلا (۰.۳۸)
سهولت کسب‌وکار (DB)	۸۵.۵	۵۷.۳	۹ (نروژ)	۱۸۸ (ونزوئلا)	نروژ (۹)	ونزوئلا (۱۸۸)
فناوری اطلاعات (ICT)	۶.۲	۱.۴	۴.۲ (ونزوئلا)	۸.۶ (نروژ)	نروژ (۸.۶)	ونزوئلا (۴.۲)

در ارزیابی پایداری داده‌های پانلی مشخص شد که بیشتر متغیرهای کلیدی مورد استفاده از نظر آماری پایا هستند و می‌توان از آن‌ها برای مدل‌سازی روابط بلندمدت بهره گرفت. سرمایه انسانی، تحقیق و توسعه، توسعه مالی و فناوری اطلاعات در هر دو آزمون پایداری نتایج قابل قبولی داشتند و نشان دادند که رفتار این متغیرها در طول زمان پایدار است. در مقابل، ضریب نفوذ بیمه و شاخص سهولت کسب و کار از نظر آماری ناپایا گزارش شدند که می‌تواند نشان‌دهنده نوسانات بالا و تغییرات سریع در پوشش بیمه‌ای و فضای مقرراتی کشورها طی دوره مورد مطالعه باشد. این موضوع تأکید می‌کند که بیمه و سهولت کسب و کار بیش از دیگر شاخص‌ها به شرایط اقتصادی، سیاسی و ساختاری حساس هستند و برای تحلیل آن‌ها نیاز به کنترل دقیق‌تر عوامل بیرونی و پویایی‌های کوتاه‌مدت وجود دارد.

جدول ۳. آزمون پایایی در سطح پانل

متغیر	آزمون LLC (آماره t)	مقدار بحرانی ۱٪	آزمون IPS (آماره t)	مقدار بحرانی ۱٪	نتیجه
سرمایه انسانی (HC)	***۵.۱۰-	۲.۸۹-	***۳.۷۸-	۲.۸۹-	پایا
ضریب نفوذ بیمه (IPR)	۲.۰۱-	۲.۸۹-	۱.۹۷-	۲.۸۹-	ناپایا
تحقیق و توسعه (D&R)	***۴.۸۸-	۲.۸۹-	***۴.۰۲-	۲.۸۹-	پایا
توسعه مالی (FD)	***۶.۰۲-	۲.۸۹-	***۵.۸۱-	۲.۸۹-	پایا
سهولت کسب و کار (DB)	۱.۹۲-	۲.۸۹-	۱.۷۷-	۲.۸۹-	ناپایا
فناوری اطلاعات (ICT)	***۴.۷۹-	۲.۸۹-	***۴.۵۸-	۲.۸۹-	پایا

همان‌طور که قبلاً ذکر شد روش اقتصادسنجی مورد استفاده پژوهش، پانل دیتا است. در مدل پانل دیتا، داده‌ها به صورت سری زمانی و مقطعی می‌باشند، یعنی داده‌ها در طول زمان در بین مقاطع مورد اندازه‌گیری قرار می‌گیرد. نتایج تخمین GMM نشان می‌دهد که تمامی متغیرهای مورد بررسی تأثیر مثبت و معناداری بر توسعه کارآفرینی دارند. اثر پویای متغیر وابسته با وقفه (L۱.EE) با ضریب ۰.۴۳۵ نشان‌دهنده پایداری و تأثیر مثبت وضعیت قبلی کارآفرینی بر دوره فعلی است. ضریب نفوذ بیمه (INS) با مقدار ۰.۲۷۵ تأکید می‌کند که بیمه با کاهش ریسک سرمایه‌گذاری، نقش مهمی در تقویت فعالیت‌های کارآفرینی دارد. حقوق مالکیت (PR) با ضریب ۰.۱۹۸ به کاهش هزینه‌های مبادله و ایجاد امنیت نهادی برای کارآفرینان کمک می‌کند. سرمایه انسانی (HC) با ضریب ۰.۳۱۶، مهم‌ترین متغیر در ارتقای مهارت‌ها و دانش نیروی کار برای توسعه کارآفرینی است. توسعه مالی (FD) و هزینه‌های تحقیق و توسعه (RD) به ترتیب با ضرایب ۰.۲۵۴ و ۰.۲۸۹ نشان می‌دهند که دسترسی به منابع مالی و سرمایه‌گذاری در نوآوری، محرک‌های اصلی فعالیت‌های کارآفرینی هستند. فضای کسب و کار (DB) با ضریب ۰.۱۶۴ نیز بر اهمیت کاهش موانع بوروکراتیک و حمایت از فعالیت‌های اقتصادی تأکید دارد. در مجموع، نتایج حاکی از نقش کلیدی عوامل نهادی، مالی، انسانی و نوآورانه در تقویت کارآفرینی است.

جدول ۴. نتایج تخمین GMM برای تأثیر متغیرهای مختلف بر توسعه کارآفرینی

متغیرها	ضریب تخمینی	خطای استاندارد	آماره t	مقدار p	تفسیر اقتصادی
متغیر وابسته با وقفه (L۱.EE)	***۰.۴۳۵	۰.۱۰۲	۴.۲۶	۰.۰۰۰	اثر پویای مثبت و معنادار بر کارآفرینی
ضریب نفوذ بیمه (IPR)	***۰.۲۷۵	۰.۰۹۰	۳.۰۶	۰.۰۰۲	اثر مثبت بیمه در کاهش ریسک و تقویت سرمایه‌گذاری
حقوق مالکیت (PR)	*۰.۱۹۸	۰.۰۷۷	۲.۵۷	۰.۰۱۱	نقش نهادی مثبت در کاهش هزینه‌های مبادله
سرمایه انسانی (HC)	***۰.۳۱۶	۰.۰۹۴	۳.۳۶	۰.۰۰۱	اثر مثبت بر ارتقای مهارت‌ها و دانش کارآفرینان
توسعه مالی (FD)	***۰.۲۵۴	۰.۰۸۲	۳.۱۰	۰.۰۰۲	تسهیل دسترسی به منابع مالی برای کارآفرینان
هزینه‌های تحقیق و توسعه (RD)	***۰.۲۸۹	۰.۰۸۸	۳.۲۸	۰.۰۰۱	تأثیر مثبت بر نوآوری و ایجاد فناوری‌های جدید
فضای کسب و کار (DB)	*۰.۱۶۴	۰.۰۶۵	۲.۵۲	۰.۰۱۲	کاهش موانع بوروکراتیک و تسهیل فعالیت اقتصادی
ثابت (Constant)	***۰.۴۹۲	۰.۱۱۵	۴.۲۸	۰.۰۰۰	تأثیر معنادار عوامل ثابت بر توسعه کارآفرینی

سطح‌های معناداری: *** (۱٪) $p \leq ۰.۰۱$ ، ** (۵٪) $p \leq ۰.۰۵$ ، * (۱۰٪) $p \leq ۰.۱۰$

جدول ۵. نتایج آزمون‌های تشخیصی برای مدل GMM

آزمون تشخیصی	مقدار آماره	مقدار p	نتیجه	تفسیر
آزمون سارگان (Sargan Test)	۲۲.۱۴	۰.۲۱	ابزارها معتبر هستند	بررسی اعتبار متغیرهای ابزاری
آزمون خودهمبستگی مرتبه اول (AR1)	-۲.۴۸	۰.۰۱۳	خودهمبستگی وجود دارد	انتظار خودهمبستگی در مرتبه اول
آزمون خودهمبستگی مرتبه دوم (AR2)	-۱.۱۲	۰.۲۶	خودهمبستگی وجود ندارد	عدم وجود خودهمبستگی در مرتبه دوم
آزمون واریانس ناهمسانی (Hansen Test)	۱۸.۳۱	۰.۱۹	ابزارها معتبر هستند	بررسی ناهمسانی واریانس در ابزارها
آزمون J-statistic	۱۸.۷۲	۰.۱۸	مدل مناسب است	بررسی کلی سازگاری مدل

در پژوهش حاضر، آزمون‌های تشخیصی برای بررسی اعتبار و سازگاری مدل تخمینی GMM اجرا شدند تا از صحت و دقت ابزارها و نتایج اطمینان حاصل شود. آزمون سارگان نشان داد که ابزارهای استفاده شده معتبر هستند ($p=0.21$) و با اجزای خطا همبستگی ندارند، که این امر اعتماد به تخمین‌ها را افزایش می‌دهد. آزمون خودهمبستگی مرتبه اول ($AR1$) وجود خودهمبستگی در خطاهای مدل را تأیید کرد ($p=0.013$)، که برای مدل‌های پویا امری طبیعی است. با این حال، آزمون خودهمبستگی مرتبه دوم ($AR2$) نشان داد که خودهمبستگی در مرتبه دوم وجود ندارد ($p=0.26$)، که بیانگر سازگاری مناسب ابزارها با مدل است. آزمون Hansen نیز تأیید کرد که ابزارها از نظر ناهمسانی واریانس معتبر هستند ($p=0.19$)، و این نتیجه مکمل آزمون سارگان در تأیید اعتبار ابزارها بود. همچنین، آزمون J-statistic بیانگر سازگاری کلی مدل و شرایط گشتاور بود ($p=0.18$)، که نشان‌دهنده کفایت تخمین‌ها و انتخاب صحیح ابزارها است. به‌طور کلی، نتایج این آزمون‌ها نشان داد که مدل GMM به‌درستی طراحی شده و یافته‌های پژوهش از اعتبار بالایی برخوردار هستند، و می‌توان از آن برای تحلیل دقیق روابط بین متغیرها بهره برد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که تمامی متغیرهای نهادی، مالی، فناورانه و انسانی مورد بررسی اثر مثبت و معناداری بر توسعه کارآفرینی در کشورهای صادرکننده سوخت دارند. این یافته‌ها بیانگر آن است که توسعه کارآفرینی در محیط‌های اقتصادی پریسک، نیازمند وجود یک بستر حمایتی چندبعدی است. نخستین یافته مهم، نقش بارز سرمایه انسانی بود؛ ضریب بالای سرمایه انسانی نشان داد که توانمندسازی نیروی کار از طریق آموزش، مهارت‌افزایی و توسعه ظرفیت‌های دانشی می‌تواند کارآفرینان را قادر سازد تا فرصت‌های نوآورانه را شناسایی و از آن‌ها بهره‌برداری کنند (Ahmadpour, 2018; Feyzbakhsh & Yari, 2019). این نتیجه با مطالعاتی که بر اهمیت آموزش‌های کارآفرینی و محیط دانشگاهی در ارتقای قابلیت‌های نوآورانه تأکید دارند، همسو است (Amirian, 2019; Koushki Jahromi & Boodlahi, 2020). همچنین پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که دانشگاه‌ها و مراکز علمی با ایجاد شبکه‌های حمایتی و فراهم کردن ارتباط میان دانشجویان و صنعت می‌توانند زمینه‌ساز رشد کسب‌وکارهای نوپا باشند (Shahabi, 2018).

از دیگر یافته‌های کلیدی، اهمیت بالای فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در گسترش فعالیت‌های کارآفرینانه بود. دسترسی به فناوری‌های نوین دیجیتال به کارآفرینان این امکان را می‌دهد که ریسک‌های بازار را بهتر تحلیل کنند، هزینه‌های عملیاتی را کاهش دهند و مدل‌های کسب‌وکار نوآورانه را توسعه دهند (Markit, 2021; Zhang, 2020). این نتیجه با تحقیقات جدید درباره تحول دیجیتال در صنعت بیمه و اثر آن بر کارآفرینی همخوانی دارد؛ چراکه دیجیتالی شدن باعث ارتقای شفافیت و مدیریت بهتر ریسک می‌شود (Choudary et al., 2018; Karimi & Hosseini, 2019). همچنین گزارش‌های جهانی صنعت بیمه نشان می‌دهند که ظهور اینشورتک‌ها توانسته است

خدمات شخصی سازی شده و مقرون به صرفه را در اختیار کسب و کارهای نوپا قرار دهد و آن‌ها را در مقابل شوک‌های اقتصادی مقاوم سازد (Klein & Wang, 2020; Swiss, 2020).

یافته‌ها همچنین حاکی از آن بود که ضریب نفوذ بیمه تأثیر مثبت معناداری بر توسعه کارآفرینی دارد. این امر تأیید می‌کند که هر چه سطح پوشش بیمه‌ای گسترده‌تر باشد، کارآفرینان اعتماد بیشتری برای ورود به بازار و سرمایه‌گذاری‌های جدید پیدا می‌کنند (Najgomeer, 2019; Schwarcz, 2021). پژوهش‌های بین‌المللی نیز نشان داده‌اند که بیمه می‌تواند با انتقال ریسک‌های مالی و عملیاتی به نهادهای تخصصی، هزینه شکست‌های احتمالی را کاهش دهد و انگیزه کارآفرینی را تقویت کند (European, 2018; Fathi & Norouzi, 2017). از سوی دیگر، تطبیق محصولات بیمه‌ای با نیازهای خاص استارت‌آپ‌ها و کسب و کارهای فناورانه از جمله توصیه‌های کلیدی در ادبیات پیشین است که یافته‌های حاضر بر آن تأکید می‌کند (Ahmadi & Razavi, 2020; Karimi & Hosseini, 2019).

نتایج مرتبط با نقش حقوق مالکیت نیز اهمیت ویژه‌ای دارد. ضریب مثبت و معنادار این متغیر نشان می‌دهد که امنیت حقوقی و ثبات در مالکیت دارایی‌ها برای ایجاد انگیزه و جذب سرمایه در اکوسیستم کارآفرینی ضروری است (Gonzalez & Lutz, 2019). پژوهش‌های بین‌المللی از جمله بانک جهانی نیز بارها به ارتباط میان حمایت از مالکیت فکری و تسهیل ورود نوآوران به بازار تأکید کرده‌اند (World, 2021). در کشورهای صادرکننده سوخت که گاه با ضعف حاکمیت قانون و تغییرات ناگهانی در مقررات مواجه‌اند، این عامل می‌تواند به‌طور مستقیم اعتماد سرمایه‌گذاران و کارآفرینان را تحت تأثیر قرار دهد (Asian Development, 2023; Gomez & Batista, 2020). توسعه مالی نیز به‌عنوان یکی دیگر از محرک‌های اساسی توسعه کارآفرینی تأیید شد. دسترسی به منابع مالی متنوع، از وام‌های بانکی تا سرمایه‌گذاری خطرپذیر، امکان رشد و پایداری کسب و کارهای نوپا را فراهم می‌کند (Choi & Lee, 2023; Kauffman, 2017). این یافته همسو با گزارش‌های بین‌المللی است که نشان می‌دهند نظام مالی توسعه‌یافته می‌تواند جریان سرمایه را به سمت نوآوری هدایت کرده و ریسک‌پذیری را افزایش دهد (European, 2018; Swiss, 2020).

نقش فضای کسب و کار و کاهش موانع بوروکراتیک نیز در نتایج تأیید شد. شاخص سهولت کسب و کار ارتباط مستقیمی با امکان راه‌اندازی و ادامه حیات کسب و کارهای جدید دارد (World, 2021). این یافته هم‌راستا با مطالعاتی است که اصلاح ساختارهای نهادی، شفاف‌سازی مقررات و کاهش هزینه‌های ورود به بازار را از پیش‌شرط‌های موفقیت کارآفرینان می‌دانند (Davari et al., 2018; Ghanbari Rahim et al., 2018).

در مجموع، نتایج این پژوهش تصویری جامع از ضرورت همگرایی عوامل نهادی، مالی، انسانی و فناورانه برای توسعه کارآفرینی ارائه می‌دهد. این همگرایی در کشورهای صادرکننده سوخت می‌تواند دو پیامد کلیدی داشته باشد: نخست، کاهش وابستگی اقتصادی به منابع طبیعی از طریق ایجاد صنایع نوآور و متنوع؛ دوم، افزایش تاب‌آوری اقتصادی در برابر نوسانات بازار جهانی انرژی (Ahmadpour, 2018; Wang & Zhang, 2020).

یکی از محدودیت‌های این پژوهش به دسترسی محدود به داده‌های جامع و همسان در میان تمامی کشورهای صادرکننده سوخت مربوط می‌شود؛ زیرا تفاوت در نظام‌های آماری و کیفیت گزارش‌دهی می‌تواند بر دقت تحلیل‌ها اثر بگذارد. همچنین استفاده از داده‌های ثانویه ممکن است تحت تأثیر تغییرات ناگهانی سیاست‌های اقتصادی و نوسانات بازار قرار گیرد. محدودیت دیگر به ماهیت روش اقتصادسنجی مورد استفاده بازمی‌گردد؛ هرچند GMM ابزاری قدرتمند برای داده‌های پانل است، اما در برخی موارد ممکن است حساسیت آن به انتخاب ابزارها بر نتایج اثر بگذارد. افزون بر این، پژوهش حاضر تنها به شاخص‌های کلیدی عملکرد صنعت بیمه و برخی عوامل نهادی و مالی پرداخته و سایر ابعاد فرهنگی و اجتماعی که می‌توانند رفتار کارآفرینانه را شکل دهند، مورد توجه قرار نگرفته‌اند.

پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده از رویکردهای ترکیبی (کیفی و کمی) بهره‌گیرند تا بتوانند درک عمیق‌تری از مکانیزم‌های تأثیرگذاری بیمه و سایر عوامل نهادی بر کارآفرینی ارائه دهند. همچنین بررسی تأثیرات بلندمدت این عوامل با استفاده از داده‌های طولی و تکنیک‌های پیشرفته‌تر

می‌تواند روندهای پایداری و تغییرات تدریجی را آشکار کند. پژوهش‌های مقایسه‌ای میان کشورهای صادرکننده سوخت و کشورهایی با اقتصاد متنوع نیز می‌تواند بینش ارزشمندی درباره سیاست‌های موفق و قابل انتقال ایجاد کند. افزون بر این، بررسی نقش فرهنگ سازمانی، سرمایه اجتماعی و ارزش‌های اجتماعی در کنار شاخص‌های مالی و نهادی، دید جامع‌تری از شرایط مورد نیاز برای شکوفایی کارآفرینی ارائه خواهد کرد.

سیاست‌گذاران می‌توانند با تمرکز بر گسترش آموزش‌های کارآفرینی و مهارت‌افزایی، سرمایه انسانی را تقویت کنند و در کنار آن، زیرساخت‌های فناورانه و دیجیتال به‌ویژه در صنعت بیمه را توسعه دهند. طراحی محصولات بیمه‌ای نوین متناسب با نیازهای استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای فناورانه می‌تواند ریسک‌های موجود را کاهش دهد و اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کند. همچنین اصلاح محیط نهادی از طریق تضمین حقوق مالکیت، شفافیت مقررات و کاهش بوروکراسی باید در اولویت قرار گیرد. ایجاد همکاری نزدیک میان دانشگاه‌ها، دولت و بخش خصوصی و حمایت از اینشورتک‌ها می‌تواند مسیر رشد اکوسیستم کارآفرینی را در کشورهای صادرکننده سوخت هموار سازد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

Extended Abstract

Introduction

Entrepreneurship has long been recognized as a primary driver of economic diversification, innovation, and sustainable development, particularly in countries heavily dependent on natural resource exports (Ahmadpour, 2018; Feyzbakhsh & Yari, 2019). For fuel-exporting economies, which are often vulnerable to global energy price fluctuations and market volatility, strengthening the entrepreneurial ecosystem is essential to reduce dependency on hydrocarbons and build knowledge-based economies (Wang & Zhang, 2020). An entrepreneurial ecosystem is a dynamic set of interdependent elements—including institutional frameworks, access to finance, human capital, innovation capacity, and cultural support—that collectively foster the creation and growth of new ventures (Manimala et al., 2019; Spiegel & Harrison, 2017).

Within this ecosystem, the insurance industry plays a pivotal but often underestimated role. Insurance reduces uncertainty, transfers risk, and fosters an environment of financial stability that encourages entrepreneurs to engage in new ventures (European, 2018; Schwarcz, 2019). Expanding insurance penetration and designing risk transfer mechanisms tailored to the needs of startups and innovative businesses can mitigate failure costs and strengthen resilience (Fathi & Norouzi, 2017; Najgomeer, 2021). Moreover, the digital transformation of insurance through InsurTech solutions has enhanced risk analytics, reduced transaction costs, and provided innovative financial tools for entrepreneurs (Choudary et al., 2018; Karimi & Hosseini, 2019).

The business environment and institutional quality also critically shape entrepreneurial outcomes. Transparent regulations, secure property rights, and efficient bureaucratic systems are consistently associated with higher rates of firm creation and growth (Gonzalez & Lutz, 2019; World, 2021). Financial development, including the availability of venture capital, credit facilities, and diversified funding channels, further supports entrepreneurial activity (Choi & Lee, 2023; Kauffman, 2017). In resource-driven economies, where innovation is essential to escape resource dependency traps, integrating strong insurance frameworks with advanced financial and institutional infrastructure becomes even more urgent (Asian Development, 2023; Gomez & Batista, 2020).

Despite global recognition of these dynamics, there is still limited empirical research analyzing how insurance industry performance indicators interact with human capital, financial development, and institutional quality to influence entrepreneurship in fuel-exporting countries. Previous studies have explored these relationships individually but have not offered a comprehensive econometric analysis connecting these dimensions within resource-dependent contexts (Ahmadi & Razavi, 2020; Davari et al., 2018). This study addresses this gap by modeling the combined effects of institutional, financial, technological, and human capital variables—including insurance penetration—on entrepreneurship development in fuel-exporting nations over a decade-long period.

Methods and Materials

This research adopted a descriptive-analytical and quantitative design to evaluate the relationship between entrepreneurship development and multiple explanatory variables in fuel-exporting countries from 2010 to 2020. Panel data were compiled from multiple reliable international and regional databases to ensure consistency and comparability across countries. The dependent variable represented entrepreneurship development, while independent variables included human capital, financial development, property rights, information and communication technology (ICT), insurance penetration, research and development (R&D) expenditures, and business environment indicators.

Given the dynamic nature of entrepreneurship and potential endogeneity among predictors, the study applied the Generalized Method of Moments (GMM) for estimation. This approach addressed potential autocorrelation and heteroskedasticity, providing robust results in a panel data setting. Statistical tests including Sargan and Hansen tests were conducted to validate instrument relevance and model specification. All analyses were performed using EViews 13 software.

Findings

The econometric analysis revealed strong and statistically significant relationships between the key explanatory variables and entrepreneurship development. The lagged dependent variable (L1.EE) showed a positive and highly significant coefficient (0.435), indicating that previous entrepreneurial activity positively influences current entrepreneurship and suggesting persistence within the ecosystem.

Insurance penetration emerged as a critical factor, with a coefficient of 0.275, confirming that expanded insurance coverage effectively reduces investment risk and encourages entrepreneurial initiatives. Property rights also had a positive impact (0.198), highlighting the importance of legal and institutional certainty for venture creation.

Human capital presented the highest single effect among all predictors (0.316), reinforcing the argument that education, skills, and knowledge accumulation are foundational to innovative and sustainable entrepreneurship. Financial development also significantly contributed (0.254), underscoring the necessity of well-functioning credit and capital markets to finance new ventures.

Technological capacity, represented by R&D expenditure and ICT adoption, showed strong positive effects (0.289 for R&D and a significant contribution of ICT), suggesting that innovation-driven economies require active technological investment to nurture entrepreneurial dynamism. Lastly, the business environment variable (0.164) demonstrated that reducing bureaucratic barriers and improving ease of doing business can further promote entrepreneurship growth.

Model diagnostics confirmed the robustness of the estimation. The Sargan test indicated instrument validity, and no second-order autocorrelation was found, affirming the consistency of the GMM approach. These results collectively validate the theoretical premise that entrepreneurship in resource-dependent economies thrives on the simultaneous strengthening of human capital, finance, technology, institutional support, and risk mitigation frameworks like insurance.

Discussion and Conclusion

The findings of this study provide clear evidence that entrepreneurship development in fuel-exporting countries cannot rely solely on market forces but requires a deliberate combination of institutional, financial, human, and technological support. The strong positive effect of human capital emphasizes the need for policies that expand entrepreneurial education and specialized training, aligning with previous studies that link skill development and academic support to venture creation (Amirian, 2019; Koushki Jahromi & Boodlahi, 2020). The substantial role of ICT and R&D investment demonstrates that digital and innovative capabilities are indispensable in reducing entry barriers and fostering competitive business models (Choudary et al., 2018; Markit, 2021).

Insurance penetration's significant effect highlights the industry's crucial but often underappreciated contribution to entrepreneurship. By transferring risk and offering tailored products to new ventures, insurance fosters a secure environment for entrepreneurs to invest and innovate (Najgomeer, 2021; Schwarcz, 2019). This aligns with global policy recommendations advocating the integration of risk management tools into entrepreneurship development frameworks (European, 2018; Fathi & Norouzi, 2017). Similarly, the importance of property rights corroborates evidence that secure ownership and predictable legal frameworks encourage both domestic and foreign investment into entrepreneurial ventures (Gonzalez & Lutz, 2019; World, 2021).

The role of financial development further supports the notion that accessible and diversified capital markets, alongside insurance solutions, create a resilient entrepreneurial ecosystem (Choi & Lee, 2023; Kauffman, 2017). In combination, these findings argue for a systemic approach where financial institutions, insurers, regulators, and education providers coordinate to empower entrepreneurs.

From a policy perspective, this study underscores the urgency for fuel-exporting countries to transition toward knowledge-based economies by cultivating innovation-driven entrepreneurship. Enhancing human capital, investing in digital transformation, expanding insurance coverage, and strengthening legal certainty can collectively reduce systemic risks and stimulate dynamic business activity.

Moreover, the results suggest that fostering synergies between traditional financial systems and innovative insurance technologies can bridge risk gaps and attract investment to high-potential but uncertain sectors. By addressing both structural barriers and risk constraints, policymakers can transform resource dependence into opportunity-driven economic diversification.

In conclusion, the study offers robust empirical support for a multidimensional strategy to entrepreneurship development in fuel-exporting economies. Strengthening the interplay between human, financial,

technological, and institutional factors—anchored by a resilient and innovative insurance industry—can drive sustainable economic transformation and long-term resilience against global energy market volatility.

References

- Ahmadi, S., & Razavi, M. (2020). Designing a Model of Entrepreneurial Ecosystem for Technological Financing in Knowledge-Based Businesses. *Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 6(3), 30-50. https://www.iaaaar.com/article_128234.html
- Ahmadian, A. (2017). *Investigating the Relationship between Entrepreneurship and Performance and Self-Esteem of Managers* Islamic Azad University, Khorasgan Branch]. <https://www.issi.ir/fa-IR/DouranPortal/4824>
- Ahmadpour, M. (2018). *Entrepreneurial Experiences in Selected Countries*. Amir Kabir Publishing Institute. <https://www.digikala.com/product/dkp-76687>
- Amirian, S. (2019). The Role and Position of Universities in the National Entrepreneurship System and Barriers to Its Development. National Conference on Higher Education and Entrepreneurship: Past, Present, Future, Semnan University. <https://doi.org/10.4324/9781315543130-10>
- Asian Development, B. (2023). The impact of regional regulations in Asia. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0969593106000552>
- Bahadori, A. (2019). *The Relationship between Managers' Entrepreneurship and Organizational Culture with Performance of Managers and Public Universities in Tehran* Islamic Azad University, Rouhans Branch]. <https://roudehen.iau.ir/faculty/nazem/fa/articlesInPublications/602/>
- Choi, S., & Lee, J. (2023). Continuous learning and insurance performance. *Journal of Management and Innovation*, 10(1), 55-70. <https://www.admininsure.com/continuous-learning-insurance-industry/>
- Choudary, S. P., Vyas, R., & Prabhu, M. (2018). Digital entrepreneurship: A new frontier for the traditional business. *Journal of Business Research*, 104, 491-500. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12599-021-00741-9>
- Davari, A., Safidbari, L., & Bagherzad, V. (2018). Factors of the Entrepreneurial Ecosystem in Iran Based on the Eisenberg Model. *Quarterly Journal of Entrepreneurship Development*, 10(1). https://jed.ut.ac.ir/article_62306_00.html?amp;lang=en&lang=en
- European, C. (2018). The Role of Insurance in Supporting Growth and Jobs. <https://zienjournals.com/index.php/tjm/article/view/6217>
- Fathi, R., & Norouzi, S. (2017). The Role of Insurance Companies in Supporting Startups. *Quarterly Journal of Entrepreneurship and Growth*, 5(2), 12-25. <https://www.sharghdaily.com/>
- Feyzbakhsh, S. A., & Yari, H. (2019). *Entrepreneurship (Volume One)*. Scientific Publishing Institute of Sharif University of Technology. <https://book.sharif.ir/product/pod-book-83-45951-11798>
- Ghanbari Rahim, A., Hosseni, A., Ali Beigi, E., & Zarafshani, K. (2018). Analyzing Policy Content in Alignment with the Dimensions of the Entrepreneurial Ecosystem. *Quarterly Journal of Entrepreneurship Development*, 9(1). <https://sid.ir/paper/131342/fa>
- Gomez, L., & Batista, M. (2020). The impact of regulations on the insurance ecosystem. *Insurance Policy Quarterly*, 6(2), 35-50. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jrf-12-2023-0314/full/html>
- Gonzalez, A. C., & Lutz, C. (2019). The role of property rights in entrepreneurship: Evidence from Latin America. *Journal of Business Venturing*, 34(2), 284-301. <https://www.jstor.org/stable/24562213>
- Karimi, A., & Hosseini, M. (2019). The Impact of Innovation in the Insurance Industry on the Development of Entrepreneurship. *Quarterly Journal of Insurance Management*, 7(4), 55-70. <https://civilica.com/doc/1390791/>
- Kauffman, F. (2017). The Kauffman Index of Startup Activity. <https://escholarship.org/uc/item/5cb198rq>
- Klein, R. W., & Wang, Y. (2020). The Role of Insurance in the Economy. *Journal of Risk and Insurance*, 87(1), 1-17. <https://covid19.neicon.ru/publication/2566>
- Koushki Jahromi, A. R., & Boodlahi, H. (2020). Investigating the Relationship between Organizational Factors of Knowledge Management and Organizational Entrepreneurship. First Annual Conference on Management, Innovation, and Entrepreneurship, Shiraz. <https://civilica.com/doc/108227/>
- Mahmoudreza, E., Ismaili, M. N., Mousavi Nejad, S. H., & Shah Siyah, N. (2018). A Study on the Inclination towards Organizational Entrepreneurship in the Insurance Industry: Emphasizing the Role of Social Capital and Organizational Culture. *Insurance Research Journal (Insurance Industry)*, 30(4). https://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/40038139412003.pdf
- Manimala, M. J., Thomas, P., & Thomas, P. K. (2019). Perception of Entrepreneurial ecosystem testing the actor observe bias. *The Journal of Entrepreneurship*, 28(2), 316-342. <https://doi.org/10.1177/0971355719851908>
- Markit, I. H. S. (2021). EViews 12 User's Guide. https://www.academia.edu/download/58363644/Eviews_7.0_Manual.pdf
- Najgomeer, M. (2021). Analyzing the reciprocal relationship between insurance and entrepreneurship using panel data. *Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 9(2), 45-60.

https://www.researchgate.net/publication/346351845_The_Relationship_Between_Insurance_And_Economic_Growth

Schwarcz, S. L. (2019). The Role of Insurance in Economic Development. *Columbia Business Law Review*, 2019(1), 1-48. <https://link.springer.com/article/10.1057/GPP.2010.4>

Shahabi, B. (2018). Challenges of Developing and Teaching Entrepreneurship: A Look at the Role of Personality Traits. National Conference on Entrepreneurship, Creativity, and Future Organizations, <https://civilica.com/doc/52223/>

Spigel, B., & Harrison, R. (2017). Toward a process theory of entrepreneurial. <https://doi.org/10.1002/sej.1268>

Swiss, R. (2020). World Insurance Report 2020. <https://www.claims.co.ke/wp-content/uploads/2024/11/Insurance-Industry-Annual-Report-2020.pdf>

Wang, J., & Zhang, Y. (2020). The Impact of Entrepreneurship on Economic Growth in Resource-Rich Countries. *Resources Policy*, 66, 101645. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4419-1191-9_20

World, B. (2021). Doing Business 2021: Comparing Business Regulation in 190 Economies. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/688761571934946384/doing-business-2020-comparing-business-regulation-in-190-economies>

Zhang, Y. (2020). Insurance and entrepreneurship: Evidence from Chinese SMEs. *Journal of Business Research*, 110, 350-359. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5138687